

I O S.

Q V E R C E T A N I
D. M E D I C I Q. R E G I I
D I Æ T E T I C I P O L Y H I S T O R I C I

S E C T I O P R I M A.

Proœmium.

V M ad vitam benè institu-
endam, & contra gravissimos
quosque morbos tuendam, resti-
tuendamque sanitatem, maximam
esse vim in sedula exemplorum, &
varia historiarum lectione & observatione, quo-
tidie comperiamur: non absurdum putavimus,
nostrum hoc D I Æ T E T I C O N, omnis gene-
ris elegantibus, & rudiorum præcipuè commo-
do celsuris, illustrare exemplis. Vt enim juven-
tus alioqui effrænis, exemplis propositis flecti-
tur, & ad meliorem redit frugem: ita ægri viri-
bus & animi & corporis deficientibus, præce-
ptis medicorum salutaribus citius instaurantur, si
animum illorum conspicuum exemplum subeat.
Hinc occasio nobis data, in D I Æ T E T I C O N

A 5 hoc

hoc nostrum, varia genera exemplorum, passim ex historiis collectorum inferendi: quæ non solum ægris ad valetudinem recuperandam plurimum sint profutura, sed & aliis quamvis doctioribus non ingrata futura.

Tres eius erunt sectiones: quarum duæ generales, posterior particularis: singulæ suis distinctæ capitibus. Gallico quoque sermone idem donavimus in illorum usum, quibus Latinus ignotus: præsertim autem in singularem quorundam huius Regni procerum gratiam, quorum petitioni non potui, quin satisfacerem.

Pars hæc medicinæ, Græcis Diæta, primum in praxi locum olim obtinuit: rectè enim instituta, & observata, gravissimos morbos imminentes declinat, vitamque diuturnam tuetur.

Abolvitur autem legitima sex rerum non naturalium, ut vocant, administratione: Aëre videlicet, Cibo & Potu, Inanitione & Repletionem, Somno & Vigilia, Labore & Quiete, & Animi perturbationibus.

De quibus generatim hic dicturi, dein speciatim singularum effectus, quos tam in corpore, quam animis hominum ingenerant, oculis subjiciemus.

Cum enim Deus infinitè bonus, ac ipsa per se bonitas, summaque perfectio, res omnes in suis speciebus planè bonas & perfectas in hominis usum ac gratiam, ipsum denique hominem perfectissimis omnibus animæ & corporis virtutibus creasset, qui tam eleganti palatio, & tot tantisque donis copiosissimè instructo præesset,

omni-

*In quem
usum creata
omnia.*

omnibus creatis frueretur: imò & de ipsa vitæ arbore fructus ad vitæ immortalitatem decerperet, si mandatis Creatoris obtemperasset: (in quem finem hæc arbor tanquam obedientiæ erga Creatorem proposita, erat Sacramentum, ut ex ea perpetuitatem vitæ hauriret) per lapsum *Homo post lapsum miserimus.*

justo Dei iudicio propter suum peccatum non tantum humana caro, sed & terra, cælique maledictione divina in eum undiq; conspirarint.

Hinc tam pellucidi ac splendidi intellectus eius radii, densissimis tenebris & fœda caligine obducti: cognitio illa in eo rerum omnium dilucida, & tam illustris, tetrâ ignorantia velis funditus involuta: divina mens, quâ ad imaginem Dei efformatus erat, infecta, & brutis affectibus obnoxia: memoria læsa perturbataque: omnes denique sensus, cum interni, tum externi, quorum elegantia & perfectione, ad cælum usque euectus erat, miserè depravati sunt: cumque is antea illustrata in fronte divinitatis insignia gestaret, æternitatis notas ostentaret, ac summi boni, perpetuæ felicitatis, incussa que quietis pignore lataretur, in has conclamatas ac calamitosas, corporis ac animæ miseras, quibus assidue conflictatur, momento præceps irruerit, ut ærumnarum mole ævique brevitate, aliis creaturis longè videatur inferior.

His omnibus, inquam, dotibus spoliatus, quantis corporis calamitatibus obnoxius sit redditus, opus est excutiamus, ac quibus defestibus

*Sensus ho-
minis de-
pravati.*

ſtibus ſcateant ſensus eius pauliſper perpenda-
mus. Cum enim eius aures ſemper antea ab
omni impedimento liberæ, ad divinarum lau-
dum cantus alacriter paterent, proſus nunc ad
omnia obſurduerunt & occalluerunt, Oculi
aliâs radiantés & ὀφθαλμοί, & ad omne bonum
rectumque collineantes, ſuſſuſionibus & cata-
ractis vitiati, aut potius occœcati ſunt: nares
ſvave redolentes, fœtoribus ſcatent, meræque
putredinis cloacæ, ac impuritatũ ſentinx redi-
tæ: guſtus proſus depravatus, loco ſuaviſſi-
mi ſaporis, nil præter amarum & ingrata ſaſti-
dia ſapit. Cum verò manibus ad vitæ fructum
perpetuæ decerpendum eſſet præditus: nunc
ſumma corporis & animi anxietate, eæ ad aran-
dam tellurem, & fodienda terræ viſcera cogun-
tur, idq; ſæpius nullo fructu, & ſic ſententia Dei:
In ſudore vultus tui comedes panem tuum, quàm ve-
riſſimè ubique appareat. Quid plura? Cum verni
eius temporis flos perpetuò viſceret, nihil-
que quàm ſvaviſſimos vitæ fructus explicaret:
nunc ſæva hiemis aſperitate exareſcunt ac rigent
omnia: quæ nihil aliud quàm repentinam ſene-
ctam, & præproperum vitalium facultatum in-
teritum minantur. Cum eæ animi gratiæ, affe-
ctiões, omni recreatione ſælici ſvaves, in mœ-
rores & angultias degenerarunt: ut nihil non in
perniciem tam corporis, quàm animi nunc con-
currat. Siquidem & calore & frigore, fame ſi-
tique, ac aliis id genus infinitis miſeriis impetu-
tus homo, perpetuò conſiſtatur, & miſerandæ
forte obruitur.

Corpus

Corpus eius cum alioqui optimâ & perfectâ omnium partium symmetriâ ac temperamento æquali constaret, nunc prorsus ametria omni, omnibusque *inæquâ* generibus dissolvitur, ut nihil nunc in toto orbe calamitosius sit homine: qui pejorem etiam brutis, magisque deplorandam vitæ conditionem sortitus est. Si quidem longè majore quàm bruta morborum numero ac varietate premitur: adeo ut omnium malorum fœdissima sit sentina, quibus ab ipso ortu & incunabulis ad extremum usque senium, tanquam perpetuis comitibus ad terram, nonnunquam etiam ante annos pubertatis, deducitur. Et hæc quidem sunt peccati ac humanæ perviciæ stipendia, Dei mandato designata. Nec homo solum, sed propter eum Natura universa mundi que elementa maledictionis divinæ pœnam ferunt.

Hinc enim aër, qui perpetuò aliàs serenus, purus, mundus, ac spiritibus hominis, quorum erat fomes & pabulum, emundandis, ac in puritate perpetua conservandis idoneus, propemodum nunc semper caliginosus, multisque inquinamentis ac sordibus impurus, corruptus, ac pestilens evadit: quibus multos ac varios parit morbos, tam pestiferos & Epidemicos, quàm sexcentos alios affectus gravissimos, summeque noxios.

Terra, quæ antea benedictione divinâ fœcundissima, rerum omnium producendarum vim obtinebat, è qua in usum ac pabulum hominis, grati, salubres, ac maximè utiles fructus pro-

Terra maledicta propter hominem.

mana-

manabant: utpote arcana, essentia, tinctura, & balsama à corruptione vitam tuentia, nunc fentes & tribulos, omniaque homini pestifera ac exitialia procreat: ut si qui ex ea alioqui meliores fructus prodeant, infinitis tamen facibus ac impuritatibus scateant, ita ut nunc certo pronunciare possimus, cibos potusque nobis magis insalubres ac noxios quam utiles ac salutare: quoque eos habemus copiosiores, aut magis iis ad delicias utimur, corpus recreaturi, eò majorem inde noxam contrahamus: ut vel hinc lapsus nostri fructus, hoc est, poenae suppliciaque nobis haurienda sint, ea praesertim de causa, quod elementorum corruptiones ac alterationes, cum nostra ingluvie & intemperantia conjuncta, varia morborum genera procreentoveantque. Nec ab his tantum afficimur, hoc est, ab aere, cibo, & potu, sed ab inanitione etiam & repletione, somno & vigilia, motu & quiete, quae usque adeo corpus nostrum immutare possunt, ut crebro valetudo nostra infringatur, eorumque defectu, vel excessu profus deficiat vel tollatur. Atque idcirco non naturales merito dici possunt haec res sex, non quod extrinsecus contingant, cum nihil sit non naturale, bonum videlicet ex prima origine, & malum ex contingente maledictione ob lapsum hominis, omnibus creaturis indicta: sed quod omnia à Natura sua degenerarint. Si quidem elementa, quae antea perfecta, & omni benedictione ac virtutum vitalium infinitis dotibus, à Deo instructa erant, contrariam mutationem patiuntur. Vnde fit

*Res non
naturales
quid?*

fit etiam, ut ob maledictionem divinam elementorum inquinatio & hominis defœdata imagine spurcitiæ, & variæ subinde mutationes minus cum natura consentaneæ, hominem inficiant, ac contrâ quàm tulerat eius procreatio, obruant, labefactent, destruant.

Veruntamen sic Deus humani generis miseratus est, ut bonum, quod rebus creatis ante culpam hominis incluserat, non prorsus maledictione sua deleverit: sed variis usque adeò impedimentis intricari voluerit iusto iudicio: ut non nisi sublatis obstaculis quicquam nobis prodesse possint: nocere autem plurimum, nisi arte & diligentia medica corriganter: ut scilicet malum ab eis separetur, bonum verò naturale sincerum ac purum extrahatur, quod in usum hominis juxta Dei institutum cedat. Atque hîc ingenium Medici & solertia elucescit, si eas debite depuratas ægris præscribat ac administret: æger verò rectum Medici Consilium sequatur, & ad eas ritè excipiendas se componat.

His igitur sex utitur **DIÆTETICA** medicina, practicæ pars tertiâ, quæ nobis sigillatim ac ordine declaranda sunt. Nemo autem miretur si fusius de singulis verba faciamus, ac argumentum istud uberius tractemus. Hac enim medicinæ parte non tantum morbi profligantur, sed prospera etiam valetudo restituitur ac conservatur. *Dieta utilis, sed prospera etiam valetudo restituitur ac conservatur.* Omnibus itaque ægritudinibus, *ta.* tum gravioribus tum levioribus, omni ætati, utrique sexui, junioribus ac grandioribus, pauperibus ac divitibus, rudioribus potissimum hac nostra

nostra tractatione ingenuè consultum volumus. Idcirco nihil omittemus, quod ad rem faciat: ut generalis hic regula ex vivendi ratione, omnibus sive ægris, sive sanis ad sui conservationem præscribatur.

Scopus autem noster est, ut omnes Asclepiadeos, veros & sinceros medicos, præcipueque juniores medicinæ candidatos, qui ægrorum salute, charitate in proximum, & honestate potius, quam turpi lucri spe ducuntur, ad libri nostri lectionem pelliciamus, in quorum gratiam hæcenus laboravimus, & laboraturi in posterum sumus: cæteros autem nummarios medicalistros, & Empiricos circulatores, agyrtas item, Theriacopolas, & similis farinæ loculorum tantum emunctores, qui que in scriptis nostris legendis aliud non quærunt, quam quod vituperent & calumnientur, procul hinc arceamus, nihilique faciamus, quicquid nobis obstrepant: Sed potius cursum nostrum feliciter Dei gratiâ inchoatum, constanter persequamur: ubi alium omnino sequemur ordiæm, quam qui medicis vulgò usitatus est, & à perturbationibus animi tractatum ordiemur. Vt enim pretium pars hæc corpore majus habet, ita morbis exposita est gravioribus.